

Sygn. akt: XI Ns 1934/15

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu XI Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Jolanta Sikorska
-----------------	----------------------

Protokolant:	St. Sekr. Sądowy Mirosława Prusaczyk
--------------	--------------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2016 r. w Toruniu na rozprawie sprawy z wniosku A. M. z udziałem A. W., K. Z., J. O., J. C., D. C., J. M., G. M. (1), R. M., Z. M., K. M. (1), K. P., B. O., D. M., W. M. (1), B. D. i G. M. (2) o stwierdzenie nabycia spadku po H. W. (1)

postanawia:

- I. stwierdzić, że spadek po **H. W. (1)** zmarłej 14 czerwca 2015 w T., ostatnio stale zamieszkałej w T., na podstawie testamentu notarialnego z 11 lutego 1997 Rep. A 350 / 1997, nabył w całości wprost mąż A. W. (syn A. i E.);
- II. ustalić, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

XI Ns 1934/15

UZASADNIENIE

A. M., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o otwarcie i ogłoszenie testamentu H. W. (1) zmarłej dnia 14 czerwca 2015 roku w T., ostatnio zamieszkałej w T. i stwierdzenia, że spadek po niej dziedziczy w całości z mocy testamentu własnoręcznego z dnia 9.06.2006 roku. Domagała się nadto zabezpieczenia spadku poprzez jego spisanie i oddanie pod dozór majątku ruchomego i nieruchomości należących do spadku.

Wskazała, że do kręgu spadkobierców ustawowych należą uczestnicy postępowania: A. W., K. Z., J. O., J. C., D. C., J. M. G. M. (1), R. M., Z. M., K. M. (1), B. O., D. M., K. O., K. P., W. M. (1), B. D., G. M. (2).

W uzasadnieniu wskazała, że spadkodawczyni pozostawiła także inny testament – z dnia 11.02.1997 roku, który jej zdaniem został odwołany testamentem własnoręcznym. W skład spadku po H. W. (2) wchodzi zarówno majątek ruchomy w postaci sprzętów gospodarstwa domowego, biżuterii, przedmiotów o wartości artystycznej, jak i nieruchomości (mieszkania położone w T. przy ulicy (...), garaż samochodowy przy ulicy (...) oraz ogródek działkowy przy ul. (...) w T.). Wskazała, że przed śmiercią w mieszkaniu przy K. 12/8 zamieszkiwał mąż A. W., który usuwa z mieszkania zmarłej przedmioty należące do spadku.

W odpowiedzi (k. 76) na wniosek uczestnik postępowania – mąż spadkodawczyni A. W. zanegował w całości testament z dnia 9 czerwca 2006 roku złożony przez A. M., wskazując, że w dacie jego sporządzenia spadkodawczyni była w szpitalu, testament sporządziła prawdopodobnie pod naciskiem wnioskodawczyni i jej matki, nigdy ani H. W. (1) ani wnioskodawczyni nie mówiły o fakcie jego sporządzenia. Uczestnik domagał się stwierdzenia nabycia spadku po swojej żonie na podstawie testamentu sporządzonego dnia 11.02.1997 roku. Ponadto uczestnik podkreślił, że testament

przedłożony przez wnioskodawczynię dotyczy jedynie nieruchomości przy ulicy (...) w T.. Mieszkanie i garaż położone przy ulicy (...) zostały nabyte wyłącznie z jego środków pieniężnych ze sprzedaży działek gruntowych odziedziczonych po jego rodzicach.

Uczestnicy K. Z. (k. 79-80), D. M. (k. 85) wskazali, że nie zgadzają się wnioskiem A. M. i negują złożony testament.

Na rozprawie w dniu 3 grudnia 2015 roku pełnomocnik uczestnika A. W. wskazał, że testament własnoręczny H. W. (1) z dnia 9.06.2006 roku nie jest przez jego mandanta kwestionowany. Podniósł, że w istocie rzeczy stanowi on zapis mocą którego spadkodawczyni rozporządziła na rzecz wnioskodawczyni tylko mieszkaniem przy ulicy (...) oraz ruchomościami, które się w nim znajdują.

A. M. określiła wartość całego spadku na łączną kwotę 237.500 zł (k. 149), przy czym wartość mieszkania przy ulicy (...) określiła na kwotę 130.000 zł, podczas gdy uczestnik A. W. na kwotę 309.000 zł., a wartość przedmiotowego mieszkania na kwotę 150.000 zł.

Sąd ustalił, co następuje:

H. W. (1) zmarła w dniu 14.06.2015 roku w T. jako osoba bezdzietna, zamężna. Pozostawiła męża A. W., z którym związek małżeński zawarła w 1994 roku oraz rodzeństwo Z. M., D. M., J. M., K. M. (1).

Rodzice spadkodawczyni W. M. (2) i S. M. zmarli przed nią. Podobnie siostry: S. Z. (pozostawiła syna K. Z.), T. C. (pozostawiła męża J. C. i syna D. C.), M. O. (pozostawiła męża J. O. i córki K. P. i B. O.) i brat K. M. (2) (pozostawił po sobie żonę W. i córki B. D. i G. M. (2), a G. M. (2) pozostawiła po sobie synów G. M. (1) i R. M.) - zmarli przed nią.

W skład spadku nie wchodzi gospodarstwo rolne.

(**dowód** : odpis aktu zgonu k. 10, odpis aktu małżeństwa k. 11, odpis aktu małżeństwa k. 12, odpisy aktów zgonu k. 13-14, 19,23, 24, odpis aktu małżeństwa k. 16, 18, odpis aktu urodzenia k. 20, 21, zapewnienie spadkowe A. M. k. 89).

W dniu 11.02.1997 roku H. W. (1) sporządziła testament w formie aktu notarialnego, w którym do całości spadku powołała swojego męża A. W.. W tym samym czasie testament notarialny na jej rzecz sporządził A. W..

W dniu 9 czerwca 2006 roku H. W. (1) sporządziła testament własnoręczny o treści: „(...) I. na operację w razie mojej śmierci, mieszkanie na ulicy (...) oraz wszystkie moje rzeczy. Wszystko co po mnie pozostaje zapisuję swojej siostrzenicy, A. M. (...)”, stanowiący w istocie zapis na rzecz A. M..

(**dowód** : wypis aktu notarialnego Rep. A nr (...) k. 77, testament z dnia 9.06.2006r. k. 9, protokoły otwarcia i ogłoszenia testamentów nr 1 i 2 k. 87a i 87b, zeznania A. W. k. 152v-153)

Nieruchomość stanowiąca lokal mieszkalny, położona w T. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Toruniu Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr Kw (...) stanowi własność H. W. (1) i A. W. we wspólności ustawowej małżeńskiej. Wspólnością majątkową małżeńską objęte są także udziały w wysokości 2/10 w nieruchomości garażowej, położonej przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Toruniu Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr Kw (...). (...) te nabyte zostały wyłącznie z pieniędzy A. W. pochodzących ze sprzedaży jego gospodarstwa rolnego położonego na M. (z jego majątku osobistego).

(**dowód** : wydruk ze strony internetowej ksiąg wieczystych k. 28-32, zeznania K. Z. k. 116, zeznania D. M. k. 116-116v, zeznania A. W. k. 152v-153)

H. W. (1) przed małżeństwem zakupiła lokal mieszkalny spółdzielczy (Kw brak) położony w T. przy ulicy (...), w którym mieszkała do momentu zawarcia związku małżeńskiego z A. W., następnie przez kilka lat mieszkanie było przez nią wynajmowane, a od 9-10 lat zamieszkiwane jest przez jej siostrzenicę A. M.. W rodzinie i wśród znajomych

spadkodawczyni panowało przekonanie, że mieszkanie to po śmierci właścicielki przejdzie na A. M.. Mówiła o tym sama spadkodawczyni.

(**dowód** : zeznania A. M. k. 152-152v, zeznania W. L. k. 115-115v, zeznania K. Z. k. 116, zeznania D. M. k. 116-116v, zeznania B. O. k. 116v, zeznania Z. M. k. 116v-117).

Postanowieniem z dnia 14 września 2015 roku (k. 33) Sąd zarządził dokonanie spisu inwentarza ruchomego o H. W. (1) w skład którego wchodzi: użytkowanie ogródka działkowego przy ulicy (...) oraz ruchomości znajdujące się w mieszkaniu przy ulicy (...), w tym biżuteria i przedmioty wartości artystycznej, oddalając wnioski w pozostałej części.

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił w oparciu o zeznania stron, świadków oraz dowody z dokumentów. Sąd za wiarygodne uznał dowody z dokumentów zgromadzone w aktach sprawy. Zostały one sporządzone przez uprawnione osoby, we właściwej formie i Sąd nie znalazł powodów, aby kwestionować ich autentyczność. Zapewnienie spadkowe złożone przez A. M. również nie budziło wątpliwości Sądu. Autentyczność testamentu własnoręcznego H. W. (1) z dnia 9.06.2006r. nie była przez nikogo kwestionowana, podobnie jak testament w formie aktu notarialnego. Negowana była natomiast treść rozrządzenia spadkowego zawartego w tym oświadczeniu. W niniejszej sprawie spór zasadzał się bowiem na ocenie czy wskazane rozrządzenie stanowi zapis na rzecz A. M., czy też stanowi rozrządzenie powołujące ją jako jedyną spadkobierczynię do całości spadku.

Sąd za wiarygodne uznał zeznania **W. L.** (k. 115-115v), **K. Z.** (k. 116), **D. M.** (k. 116-116v), **B. O.** (k. 116v) oraz **Z. M.** (k. 116v-117) co do zamiaru spadkodawczyni przekazania mieszkania położonego w T. na osiedlu (...) (i tylko tego mieszkania) swojej siostrzenicy A. M.. Świadkowie ci zgodnie potwierdzili, że w rodzinie mówiło się o tym, że mieszkanie przy ulicy (...) będzie należało do A. M., z którą H. W. (1) pozostawała w dobrym relacjach – wspominała o tym w rozmowach sama spadkodawczyni. W rodzinie wiadomym również było, że małżonkowie poczynili testamenty notarialne na siebie – o czym zgodnie zeznali świadkowie. W. L., Z. M. wskazywały, że relacje pomiędzy małżonkami z czasem popszyły się - nie znały przyczyny tego stanu rzeczy. W. L. zeznała, że H. W. (1) podarła nawet testament notarialny sporządzony na rzecz męża. Z kolei Z. M. zeznała, że pomimo rozluźnienia relacji z mężem spadkodawczyni nie mówiła nigdy o tym, że pierwszego testamentu żałuje albo, że chce go zmienić. Żaden ze świadków nie potwierdził, by spadkodawczyni rozporządzała czy też zamierzała rozporządzać mieszkaniem położonym przy ulicy (...), a świadek D. M. zeznała wprost, że mieszkanie na K. zostało kupione za pieniądze męża ze sprzedaży jego działek, a H. W. (1) nie wspominała o nim mówiąc o mieszkaniu przy D., bo przecież kupił je tylko mąż. W ocenie Sądu zeznania te są wiarygodne i logiczne, nie budzą wątpliwości Sądu.

Sąd uznał także za wiarygodne zeznania **A. M.** (k. 152-152v) co do powszechnie znanego w rodzinie poglądu, że mieszkanie na R. ma należeć do niej po śmierci cici. Wiarygodne są zeznania wnioskodawczyni, o tym, że nie wiedziała czy H. W. (1) chce ją powołać do całości spadku czy też tylko do części, bowiem o tym nie rozmawiały.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania **A. W.** (k. 152v-153) co do okoliczności nabycia nieruchomości przy ulicy (...) oraz sporządzenia „testamentów wzajemnych”, w tej części zeznania te potwierdzone zostały przez wskazanych wyżej świadków. Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom uczestnika w części dotyczącej tego, że żona zasadniczo nie mówiła o rozporządzeniu mieszkaniem na D. na rzecz wnioskodawczyni. W ocenie Sądu twierdzenie to nie polega na prawdzie bowiem inni członkowie rodziny – dalsi, mieszkający w odległych od T. miejscowościach potwierdzili tę okoliczność.

Zgodnie z art. 926 § 1 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Pierwszeństwo ma dziedziczenie testamentowe. Dziedziczenie ustawowe wchodzi w grę co do całości spadku, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy lub gdy żadna z powołanych przez niego osób nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 2 kc). Każda osoba może rozrządzić swoim majątkiem na wypadek śmierci w drodze jednostronnej czynności prawnej, jaką jest testament. Zarówno samo sporządzenie testamentu, jak i jego treść zależy od wyłącznej woli spadkodawcy. To

spadkodawca decyduje bowiem o kręgu spadkobierców, tj. czy będą po nim dziedziczyć spadkobiercy ustawowi, czy też inni – testamentowi.

W myśl art. 948 § 1 kc testament należy tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwe najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (zasada urzeczywistnienia woli testatora). Jeżeli jednak wykładnia testamentu nie prowadzi do jednoznacznych wyników z tego względu, że testament może być tłumaczony rozmaicie, to - zgodnie z § 2 tegoż przepisu - należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść (zasada życzliwej interpretacji testamentu). Stąd też z możliwych wykładni testamentu należy wybrać taką wykładnię, która przy nadaniu rozrządzeniem rozsądnej, logicznej i spójnej treści pozwala na przyjęcie rozwiązania najbardziej zbliżonego do domniemanej woli testatora (J. Kremis (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1724; wyr. SN z dnia 29 kwietnia 2009 r., IV CSK 524/09, Mon. Praw. 2010, nr 11, s. 596).

W myśl art. 961 zd. 1 kc jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku.

Zasada poszanowania woli testatora ma na celu nie tylko utrzymanie woli spadkodawcy w mocy, ale - przede wszystkim - nadanie jej treści zgodnej z rzeczywistą wolą zmarłego. O rzeczywistej woli zmarłego może świadczyć wiele okoliczności, na przykład okoliczności sporządzenia testamentu, stosunki zmarłego z rodziną i innymi osobami, motywy, którymi się kierował przy dokonywaniu rozrządzeń. Dokonując wykładni, należy więc wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności pomocne przy ustalaniu woli zmarłego. Podstawową jednak kwestią jest ustalenie woli testowania, a więc ustalenie, czy złożone oświadczenie woli rzeczywiście jest testamentem. Ponadto, tylko stan rzeczy, który oceniał i uwzględniał sam testator, jest miarodajny dla wykładni jego oświadczenia na podstawie art. 961 k.c. i tylko w ten sposób można zapewnić możliwe najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (art. 948 k.c.) (post. SN z dnia 23 stycznia 2008 r., V CSK 378/07, Lex nr 515714).

Mając na uwadze powyższe Sąd dokonując analizy treści testamentu własnoręcznego H. W. (1) z dnia 9.06.2006 roku oraz biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy – w szczególności zeznania świadków doszedł do przekonania, że rozporządzenie spadkowe zawarte w jego treści w rzeczywistości stanowi zapis na rzecz siostrzenicy A. M. dotyczący mieszkania położonego w T. przy ulicy (...) i znajdujących się w mieszkaniu ruchomości („wszystkie moje rzeczy, wszystko co po mnie pozostaje”). W ocenie Sądu spadkodawczyni świadomie użyła określenia „zapisuję” i wskazała przedmiot rozporządzenia – mieszkanie i rzeczy tam pozostawione. Testament ten sporządzony został w chwili, gdy H. W. (1) miała zaplanowaną operację onkologiczną, obawiała się jej konsekwencji, tego, że może umrzeć i postanowiła zrealizować swoje plany odnośnie mieszkania przy D. w T., o których mówiła już dużo wcześniej i o których członkowie jej rodziny wiedzieli. Przygotowała testament i w zamkniętej kopercie przekazała go swojej siostrze Z. M., by ta otworzyła go po jej śmierci. Gdyby jej zamiarem była zmiana rozporządzenia spadkowego zawartego w testamencie notarialnym z 11.02.1997 roku powołującego do całości spadku swojego męża A. W. to - w ocenie Sądu – wynikałoby to wprost bądź z treści testamentu z 9.06.2006r. bądź w obliczu zagrożenia śmiercią – spadkodawczyni sporządziłaby nowy testament notarialny powołujący do całości spadku A. M.. Spadkodawczyni jednak tego nie uczyniła ani przed datą planowanej operacji, ani po jej wykonaniu. Co więcej - jak zeznała jej siostra Z. M. spadkodawczyni nie mówiła o tym, że żałuje sporządzenia testamentu notarialnego na rzecz męża lub że chce go zmienić. Ponadto wszelkie wypowiedzi spadkodawczyni w przeciągu długiego okresu czasu ograniczały się do rozporządzania mieszkaniem przy ulicy (...). Spadkodawczyni nie snuła planów co do losu mieszkania przy ulicy (...). Stąd zdaniem Sądu nie można wywieść z treści testamentu z dnia 9.06.2006 r., że obejmuje on „wszystko co pozostaje” po spadkodawczyni w tym znaczeniu, dotyczy to również mieszkania przy ulicy (...). Zdaniem Sądu sformułowanie to obejmuje wszystko co po spadkodawczyni pozostaje w sensie ruchomości pozostawionych w mieszkaniu będącym przedmiotem zapisu.

Wskazać również należy, że w judykaturze podkreśla się, że w sytuacji, gdy wykładnia testamentu dokonywana na gruncie reguły ogólnej (art. 948 kc) zawiedzie, poszukuje się wykładni w regule konkretnej (post. SN z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CSK 524/09, Lex nr 602304).

Mając na uwadze treść wskazanego wyżej art. 961 kc zauważyć należy, że wartość całego majątku spadkowego oceniona została przez uczestnika A. W. na łączną kwotę 309.000 zł, przy czym wartość mieszkania przy ulicy (...) na kwotę 150.000 zł (k. 147). Wnioskodawczyni wskazała odpowiednio kwoty 237.500 zł i 130.000 zł (k. 149). Trudno zatem uznać, by mieszkanie przeznaczone przez H. W. (1) siostrzenicy A. M. wyczerpywało cały spadek. „W wypadku, gdy spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie jedynie poszczególne przedmioty majątkowe i przedmioty te nie wyczerpują prawie całego spadku do jego dziedziczenia powołani są spadkobiercy ustawowi, którzy jedynie zobowiązani są do wydania zapisu osobie wskazanej w testamencie” (III CSK 7/09 postanowienie SN, 2009-08-19 LEX nr 533130).

Reasumując, należy przyjąć, że stwierdzenie nabycia spadku po H. W. (1) winno nastąpić na podstawie testamentu w formie aktu notarialnego z dnia 11 lutego 1997 roku. Zgodnie z tym testamentem H. W. (1) powołała do całości spadku swego męża A. W..

Mając to na uwadze Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono w punkcie II w myśl art. 520 § 1 kpc.